

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد: مهرنوش امیری، ۱۳۹۷

درونة گیری در ادب فارسی با تکیه بر دفتر اول، دوم و سوم مثنوی

«روایت در روایت» یا «داستان درونه‌ای» روایتی است که در روایتی دیگر، در چهارچوبی آورده شود. با وجود گستردگی آثاری که از این شگرد روایی بهره برده‌اند، در این پژوهش به مطالعه و بررسی و درونه‌گیری‌های روایی در ادبیات فارسی تا عصر مولوی با تکیه بر دفتر اول تا سوم مثنوی پرداخته است. از آنجا که ساختار مثنوی معنوی بر مبنای همان سنت داستان در داستان بوده و از عنصر درونه‌گیری بهره برده است می‌توان گفت یکی از ویژگی‌های بارز آن همین جنبه داستان پردازی و قصه‌گویی تو در تو است.

نتایج به دست آمده با توجه به بررسی‌های انجام شده عبارت است از این‌که دامنه کاربرد این شیوه روایی در ادبیات فارسی چنان گسترده است که پیوستاری از متون داستانی منثور عامیانه تا آثار منظوم عرفانی و تعلیمی را در برمی‌گیرد. شگرد داستان درونه‌ای در طیف گسترده‌ای از ژانرهای گوناگون حضور دارد؛ از گونه‌های تعلیمی گرفته تا گونه‌های روایت مدار. بر این اساس از آشکارترین ویژگی‌های روایت مولانا در مثنوی در آمیختن قصه با یکدیگر است که راوی در میانه روایت یک قصه به قصه‌ای دیگر می‌گریزد نویسنده در این نوشتار کوشیده است پس از بررسی چند و چون اسالیب «قصه در قصه» و سوابق آن جلوه‌های شاخص و ممتاز این شیوه را به‌طور مختصر در سه دفتر اول مثنوی تبیین نماید. مولانا داستان‌ها را متناسب با مقصود مورد نظر خود و برای بیان تجربیات عرفانی، مفاهیم اخلاقی، موضوعات مختلف حکمی و تعلیمی و در نهایت برای بیان رموز عشق و شور و شوق عاشقانه خود به کار می‌برد. داستان‌های مثنوی از جوانب گوناگون تازگی و جذابیت خود را حفظ کرده و بستر مناسبی برای بیان مضامین و موضوعات مورد نظر مولانا فراهم آورده‌اند. سادگی بیش از حد زبان او و به کارگیری درونه‌گیری شیوه‌ی خاص داستان‌سرایي باعث جذابیت فضای داستان‌ها شده، به‌طوری‌که هم در سطح روایی و هم در سطح تمثیلی، از جنبه‌های مختلف قابل بررسی هستند، به همین منظور در پژوهش حاضر عنصر داستانی درونه‌گیری داستان‌های مثنوی با تکیه بر دفاتر اول تا سوم مثنوی، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته‌اند، ابتدا به تعریف برخی عناصر داستانی پرداخته شده است و پس از آشنایی با کلیت عناصر داستانی عنصر قصه در قصه یا درونه‌گیری با تکیه بر سه دفتر اول با ذکر نمونه‌هایی مورد بررسی قرار گرفته است. به طوری که در فصل اول کلیات تحقیق، فصل دوم مختصری از زندگی‌نامه مولوی و در فصل سوم و چهارم تاریخچه قصه و ادبیات داستانی و در فصل پنجم عنصر درونه‌گیری با ذکر نمونه‌هایی آمده است. و در نهایت، نتیجه‌گیری کلی از بررسی عنصر داستان در داستان ارائه شده است و در پایان به ذکر منابع و مآخذ مورد استفاده در این پژوهش پرداخته شده است.

کلیدواژه‌ها: مثنوی، داستان، روایت، عناصر، درونه‌گیری.

شماره‌ی پایان‌نامه: ۱۳۷۲۰۱۰۱۹۶۲۰۰۱
تاریخ دفاع: ۱۳۹۷/۰۴/۲۳
رشته‌ی تحصیلی: زبان و ادبیات فارسی
دانشکده: علوم انسانی
استاد راهنما: دکتر سیدعلی اکبر شریعتی‌فر

M.A. Thesis:

Intrigue in Persian Literature, relying on the first, second, third Mathnawi

"Narrative in narrative" or "narrative story" is a narrative in another narrative in a framework. In spite of the wide range of works that have benefited from this narrative, in this research, we have studied and evaluated the narratives in Persian literature until the time of the Rumi, relying on the first to third floor of the Mathnavi. Since the Masnavi spiritual structure is based on the same traditions of the story in the story and has used the element of intrusion, one can say that one of its obvious features is the storytelling and storytelling itself.

The results of this study suggest that the scope of application of this narrative method in Persian literature is so wide that it contains a continuum of folk prose texts to mystical and educational verses. The narrative of the story is in a wide range of genres, ranging from educational types to narrative forms. Accordingly, the most obvious features of the narrative of Maulana in Masnavi is to combine the story with each other that the narrator, in the middle of the narrative of a story, escapes to another story. In this article, the writer has tried to study a number of the storytelling of "stories in the story" and their background characteristics. The privilege of this method is briefly explained in the first three branches of the Mathnavi. Rumi works the stories according to their intended purpose, to express mystical experiences, moral concepts, various issues of instruction and education, and ultimately to express the mystery of their passion and romance. Masnavi's stories preserved various aspects of their freshness and charm and provided a suitable platform for expressing the themes and themes of Rumi. The simplicity of his language and the introduction of a particular storytelling style makes the atmosphere of the stories attractive, so that both narrative and allegorical level can be examined from different aspects. For this reason, in the present research, the narrative element in the introduction of the stories of Masnavi Relying on the first to third offices of Masnavi, it has been studied and analyzed, first, the definition of some of the narrative elements has been dealt with. Having become familiar with the totality of the narrative elements of the story element in the narrative or storytelling, relying on the three first offices, with the examples mentioned Is located. So that in the first chapter of the general research, a brief chapter in the biography of Rumi and in the third and fourth indent of the history of fiction and fiction, and in the fifth chapter, the element of insertion with specimens has been dealt with. Finally, the overall conclusion of the review of the story element in the story is presented and finally, the

sources and references used in this research are discussed.
